

NUTID

LANTDAGSVALEN.

Under loppet av detta år har Nutid sökt från olika håll belysa våra kvinnliga lantdagsmäns ställning och verksamhet. Detta har skett, dels genom offentliggörandet av den samling värdefulla uttalanden, som flere av våra främsta manliga lantdagsmän avgivit om sina kvinnliga kolleger, dels genom artiklar, i vilka redogjorts för de kvinnliga representanternas initiativ till eller medverkan vid lagstiftningsreformer, huvudsakligast sådana som rört kvinnor och barn. I artiklarna har vidare redogjorts för den kvinnliga väljarkårens ställning till valen, framhållits den principiella betydelsen av kvinnliga representanters inväljande i lantdagen samt särskilt påpekats de kvinnliga väljarnas plikt att se till, att kvinnornas antal i lantdagen icke få minskas, utan tvärtom denna gång borde ökas.

Valen stå nu för dörren och jag vill ytterligare påminna om denna sista punkt genom att för Nutids läsare än en gång framhålla de dugande och strängt konstitutionellt sinnade lantdagskandidater, som inom den svenska gruppen uppställas.

Inom Nylands valkrets ha vi Vera Hjelt och Annie Furuhielm, i Åbo södra Jenny af Forselles, i Vasa södra Dagmar Neovius och Vasa norra Augusta Krook.

De röstberättigade kvinnorna kunna sannerligen icke anklagas för förmättna anspråk. Att inom Nyland med dess talrika svenska väljarkår två kvinnliga kandidater

uppställas, är alldeles i sin ordning. Man frågar sig t. o. m. om icke här enbart en kvinnolista kunnat framläggas. Yrkesinspektören Vera Hjelts insats i arbetet under tidigare lantdagar är för välbekant för att här vidare behöva omordas. Skriftställarinnan Annie Furuhjelm är ny och ännu oprövad, men den konstitutionella rättsuppfattningen, de omfattande sociala intressena och den värme för våra svenska kultursträvanden, som Nutids forna redaktör städse lagt i dagen, äro välbekanta fakta för tidskriftens läsare. D:r Jenny af Forselles, lärarinnan Dagmar Neovius och skolföreståndarinnan Augusta Krook hava alla tidigare deltagit i lantdagsarbetet och det sätt, varpå de löst sin uppgift, är således av väljarna känt. Vid en tidpunkt, då inom den svenska gruppen talrika avsägelser av tidigare manliga representanter egt rum, betyder det ock ett plus från kvinnornas håll, att såsom nu sker, kunna uppställa flere, redan i lantdagsarbetet inkomna kvinnliga kandidater.

Således, röstberättigade kvinnor, alla med vid valen den 1 och 2 augusti. Glömmen icke, att det är genom våra röster de kvinnliga kandidaterna skola inväljas i lantdagen!

Helena Westermarck.

ANNIE FURUHJELM.

Uti denna tidskrift har Annie Furuhjelm ofta talat tändande, väckande ord till kvinnorna. Under åtta års tid var hon själen i Nutid. När Annie Furuhjelm nu blivit uppställd som kandidat för stundande lantdagsval, har jag känt mig manad att i den tidskrift, som en gång var hennes, söka draga upp några konturer av hennes levnadsöden och hennes mångsidiga livsarbete.

Annie Furuhjelm föddes den 11 december 1859 på ön Sitka i Alaska, där hennes far var guvernör. Nordamerika vid Stilla havet, landet med de många möjligheterna, var då ännu oberört av civilisationen. Säreigna voro de intryck ett känsligt barnasinne här emottog. Den mäktiga naturen — indianerna i underbar utstyrsel — deras egendomliga danser utanför deras wigwams — allt här var ursprungligt och storartat. Ett av Annie Furuhjelm's tidigaste minnen är en fest, som hennes far gav för de församlade indianhövdingarna. Och minnena från sagolandet däruppe belysas av nordens sällsamma sommarljus. — Då Annie Furuhjelm var 7 år gammal, utnämndes hennes far till en hög post i Östra Sibirien. Sällsamt var livet också här för Annie Furuhjelm och hennes syskon. Ofta strövade de fritt vida omkring på sina små sibiriska hästar. — De tidigaste barndomsintryckena äro av utmordentlig betydelse för karaktärsdanningen och det friska, fria livet i en storartad natur och i olikartade förhållanden ha sannolikt varit ägnade att grundlägga den vidsynhet, den fördomsfrihet och självständighet, som utmärka Annie Furuhjelm. — När Annie Furuhjelm var 11 år gammal, reste hela familjen till Dresden och här besökte hon skola.

Efter två års förlopp flyttade familjen Furuhjelm till Finland. Nu följde ett angenämt verksamt liv, på fädernegodset Hongola i Urdiala. Annie Furuhjelm ägnade sig med iver åt studier, dels hemma och dels i Helsingfors. På det vidsträckta godset i den avlägsna trakten blev hon de underhavandes bästa vän och hjälp. Hon inrättade en skola, i vilken hon själv blev lärarinna. En nykterhetsförening bildades och likaså ett folkbibliotek. Den stora svårigheten att på landet i hast kunna anskaffa läkare eller sjuksköterska vid förekommande behov, ingav Annie Furuhjelm tanken att genomgå en sjukvårds- och praktisk kirurgisk kurs i Helsingfors med efterföljande praktik på polikliniken. Efter hemkomsten anlätades hon sedan ständigt i hela trakten vid förekommande sjukdoms-

och olycksfall. Under sju års tid verkade hon sålunda till stor välsignelse; af befolkningen benämndes hon »fröken doktor».

Redan på 80-talet hade intresset för kvinnosaken vaknat hos Annie Furuhjelm, och energisk som hennes natur är, grep hon sig genast an med att verka för denna både i gärning och genom artiklar i pressen. Härvid förtjänar särskilt nämnas att hon år 1889 var »Nya Pressens» speciella korrespondent vid ett stort kvinnomöte i Köpenhamn. Också åt skönlitterär verksamhet ägnade sig Annie Furuhjelm under denna tid. Och så förflöto åren på landet ända tills Annie Furuhjelm drabbades av en djup sorg — hennes moders död. Efter moderns död flyttade hon år 1896 jämte far och syster till Helsingfors.

Inom ramen av en kort tidskriftsartikel är det omöjligt att annat än flyktigt beröra en så rik, mångsidig verksamhet som Annie Furuhjelms.

Tack vare en vaken intelligens, ett varmt fosterländskt sinne, initiativ-rikiedom och en omfattande fond av bildning har Annie Furuhjelm gjort värdefulla insatser på flere områden av samhällslivet, vunnit stort förtroende och hedrats med ledareposten inom olika föreningar. Uti *Nutids* redogörelser för Kvinnosaksförbundet Unionens arbete ha läsarna under årens lopp ofta mött Annie Furuhjelms namn, och de känna säkert till att hon var förbundets viceordförande ända från år 1901 och dess ordförande från år 1908 till senaste årsmöte, då hon avsåde sig detta uppdrag, och de erinra sig visst huru betydelsefullt hennes arbete inom Unionen varit. Särskilt vill jag dock här framhålla hennes initiativ uti rösträttsfrågan efter återkomsten från Berliner kongressen år 1904, vid vilken hon närvarit som Unionens representant. Intensivt och målmedvetet bedrevs arbetet för kvinnornas rösträtt hos oss vid den tiden. Och uti detta arbete var Annie Furuhjelm en av de hängivnaste. Hon var ordförande i Unionens centralkommitté för kvinnornas

rösträtt. — Annie Furuhjelm var ock en av initiativtagarinnorna till Föreningen Martha, stiftad den minnesrika våren 1899, och hon blev dess första sekreterare. — Under nödår har Annie Furuhjelm deltagit i Centralundsättningskommitténs arbete. Driven av sitt varma hjärta reste hon under nödåren 1892 och 1902 omkring i de nödlidande socknarna och organiserade barnhem, skolkök, arbetsstugor och vävskolor. — Vidare har hon varit en verksam medlem uti styrelserna för Finlands allmänna slöjdförening, Helsingfors handarbetsskola och Helsingfors yrkesskola för flickor. — Men den förening Annie Furuhjelm ägnat sitt varmaste intresse torde dock vara Svenska Kvinnoförbundet. Det var våren 1907 några kvinnor i Helsingfors togo initiativet till en sammanslutning med uppgift att verka för politisk vakenhet bland kvinnorna ävensom för värnande och förkovran av den svenska kulturen. I friskt minne lever Annie Furuhjelms vackra tal vid det stora mötet i Helsingfors våren 1907, då beslut fattades om Svenska Kvinnoförbundets bildande. Hon slutade sitt tal med framhållande av att vad vi framförallt behöva är *tro*, tro på vår egen sak, tro på vår egen kraft, tro på att vi som kvinnor ha en uppgift att fylla i det politiska livet, och slutligen tro på att vi, som höra till den skandiska folkstammen, äga en betydelsefull kulturuppgift i detta land. — Vi vilja räcka varandra handen, sade hon, för att söka verka för vårt förbunds uppgifter, i hemmen vårda den heliga lågan: kärleken till fosterland, hembygd och modersmål; såsom medborgarinnor ute i livet tillsammans med männen deltaga i lösandet av tidens stora frågor. Då Svenska Kvinnoförbundet hösten 1907 sammanträdde till konstituerande möte, valdes Annie Furuhjelm till dess ordförande. Och såsom ledarinna för denna sammanslutning — vilken vunnit stor anslutning här i Helsingfors och i omnejden — är hon högt skattad och uppbur. Svenska Kvinnoförbundets verksamhet har varit framgångsrik så väl med avseende å dess kulturella som dess politiska uppgift.

Också kommunala uppdrag har Annie Furuhjelm hedrats med; så har hon t. ex. deltagit i organiserandet av Helsingfors Yrkesskola för flickor och suttit i det utskott, som handlagt fördelningen av utskänkningsbolagets vinstmedel i Helsingfors.

Liksom Annie Furuhjelm var en av de främsta i ledet uti arbetet för kvinnornas rösträtt här hemma, så har hon ock under många år deltagit i det internationella arbetet för kvinnornas rösträtt. För närvarande är hon 2:dra vicepresident i den internationella rösträttsalliansen. Nyligen har hon efter ett besök i Bukarest blivit kallad till hedersordförande för den senaste höst bildade rumäniska föreningen »Rättigheter åt kvinnan». Med fullt fog kan det sägas att Annie Furuhjelm är en av dem, som mycket bidragit till att göra vårt land känt och uppskattat i utlandet.

Hennes vackra, gästfria hem öppnar också ofta sina dörrar för utlänningar. Efter sin gamla faders död för några år tillbaka bor Annie Furuhjelm allena. Med konstnärlig smak har hon inrett sitt hem, och där är hon en angenäm värdinna. I Annie Furuhjelms hem finna sig alla väl. Och orsaken härtill ligger visst till stor del däri att det centrala hos henne är en förståelsefull uppfattning för livet i dess olika former. Och så däri att hon är en vidsynt och varmhjärtad kvinna.

Fanny Hult.

VERA HJELT.

Då man genomgår den nyligen i tidningarna publicerade listan över de av Svenska Folkpartiet uppställda kandidaterna för stundande lantdagsval, återfinner man med tillfredsställelse, bland namnen på representanter från föregående lantdag, namnet Vera Hjelt.

Vera Hjelt kan redan blicka tillbaka på en mångsidig och fruktbringande verksamhet inom olika områden av vårt samhällsliv.

Hennes tidigaste arbetsfält var folkskollärarinnans. Efter att ha genomgått Ekenäs seminarium, antog hon år 1880 lärarinneplatsen vid högre folkskolan i Hammarland på Åland samt utnämndes ett år senare till lärarinna vid folkskolorna i sin födelsestad Åbo. Medan hon ännu innehade denna post, erhöll hon av föreståndaren för det kända Nääs slöjdlärarseminarium i Sverige en inbjudan att övertaga lärarinnebefattningen vid den vid sidan av seminariet inrättade normalskolan för flickor. På denna tid var detta seminarium, som numera emottager och utdimitterar såväl manliga som kvinnliga elever från alla världens länder, endast tillgängligt för män. Det kan därför betraktas såsom en för Vera Hjelt smickrande undantagsförmån, då åt henne beviljades rätt att vinna inträde vid seminariet såsom dess enda kvinnliga elev samt, såsom ett ytterligare erkännande av hennes förmåga, då hon, efter sitt första läroår, blev utsedd att handhava undervisningen i träslöjd vid Nääs normalskola för gossar. Jämte det hon skötte om undervisningen i nämnda skola, fortsatte hon sina egna studier vid seminariet.

Under vistelsen på Nääs kom Vera Hjelt till insikt om den pedagogiska slöjdundervisningens uppfostrande inverkan på det uppväxande släktet. Och hon beslöt att i eget land tillgodogöra vad hon inhämtat under sin studietid vid Nääs.

Efter hemkomsten till Finland år 1885 grundlade hon och blev föreståndarinna för Pedagogiska slöjdanstalten i Helsingfors, vilken från sitt första till sitt sista verksamhetsår mottagit ett stort tillopp av elever.

Under jul- och sommarmånaderna ledde hon dessutom av stat och kommun subventionerade feriekurser med teoretisk och praktisk undervisning för utbildande av lärare och lärarinnor i träslöjd. Kurserna förlades under olika år till olika orter i landet.

Fastän många år sedan dess äro förgångna, har under-tecknad likväl ännu i livlig hågkomst en av dessa som-markurser i Jyväskylä där jag, ehuru icke själv deltagare, likväl var i tillfälle att på nära håll iakttaga det sätt på vilket kursernas ledarinna förstod att taga sin uppgift. Långt ifrån att begränsa sig till blott och bart det ämne, som låg för handen, vinnlade hon sig därjämte att leda sina unga elevers tanke- och känslövärd in i en riktning, som utan tvivel sedermera kommit att utöva en gynnsam inverkan på mångas karaktärsdaning och livsåskådning.

En direkt praktisk följd av dessa kurser blev bl. a. den, att lärarinna, anställd vid sådana folkskolor i landet, där samundervisning bedrives, numera kan själv övertaga slöjdundervisningen i sin skola, för vilken hon kommer i åtnjutande av det extra arvode, som tidigare tillföll en, vanligen för detta ändamål särskilt avlönad hantverkare.

Utom vid Pedagogiska slöjdanstalten har Vera Hjelt meddelat undervisning i privata skolor samt var under en följd av år anställd som lärarinna vid Helsingfors stads svenska folkskolor.

Vid sidan av sin pedagogiska verksamhet sysslade Vera Hjelt med skriftställeri samt fann dessutom tid övrig att genom trägna självstudier komplettera och utvidga sitt vetande. Därunder kom hon i allt närmare kontakt med de brännande sociala spörsmål, som röra sig inom det nutida samhällslivet.

Man kan gott förstå, att den som med iver, såväl i tal som skrift, pläderat för att kvinnorna borde förskaffa sig större förvärvsmöjligheter genom att ge sig in på olika praktiska arbetsområden (dessa åsikter finnas bl. a. uttalade i broskyren »Kvinnan på de praktiska arbetsområdena»), även skulle känna sig frästad att själv pröva sina krafter på liknande företag.

Hon grundlade och blev disponent och teknisk ledare för »Vera Hjelts aktiebolags ångsåg och ångsnickeri i Åggelby». De tvänne åren vid denna fabrik, där hon, i sin

egenskap av arbetsgivare, fick en personlig inblick i de skiftande konjunkturer, vilka de flesta större affärsföretag i våra dagar ha att kämpa med, men varunder hon tillika på nära håll lärde sig att känna fabriksarbetarens levnadsvillkor och behov, blevo helt visst till en god förskola för den blivande yrkesinspektören.

År 1903 inrättades den första kvinnliga yrkesinspektörsbefattningen i Finland. Till denna utnämndes Vera Hjelt.

Med levande intresse och outtröttlig energi har hon sedan dess egnat sig åt denna sin uppgift.

Under sina yrkesinspektioner har V. H. städse sökt värka för förbättrandet av arbets- och de hygieniska förhållandena för de kvinnliga och de minderåriga arbetarna vid de industriella inrättningarna. Den föråldrade arbetarskyddslagstiftningen hos oss lämnar icke alltid stöd för sådana reformers påbjudande. Men det har i allmänhet lyckats henne att förmå arbetsgivarna att frivilligt tillmötesgå hennes önskningsmål och att hos sig införa reformer i överensstämmelse med tillgängliga förebilder från fabriker i utlandet.

Omfattningen och beskaffenheten av hennes verksamhet som yrkesinspektör inhämtas ur de årsberättelser, hon på tjänstens vägnar avgivit.

Vera Hjelt har, dels på egen bekostnad, dels med statsbidrag, företagit åtskilliga studieresor till utlandet. Bland dem må särskilt framhållas en resa 1909 till Sverige, Danmark, Tyskland och Schweiz för studerande av yrkesinspektionen och arbetarskyddsutställningar. Hon hade näml. i sin årsberättelse för 1907 framkastat ett förslag om inrättande av en permanent arbetarskydds- och välfärdsutställning i Helsingfors efter mönster av det berömda museet för liknande ändamål i Charlottenburg-Berlin. Återkommen från sin resa, erhöll hon i uppdrag av Industristyrelsen att för statens räkning, efter en av henne uppgjord plan, anordna och uppställa ett museum i Helsing-

fors i en för ändamålet avpassad lokal. Denna »Arbets- skydds- och välfärdsutställning» har visat sig vara till stort gagn för dem, vilka vilja studera socialhygien och den moderna arbetarskyddsteknikens ståndpunkt och utveckling i olika länder. Den besökes flitigt av såväl tekniker som arbetare.

Det kan även i förbigående nämnas att det var V. H., som efter de intryck hon erhållit under en resa i Sverige och Danmark i slutet av 80-talet, gav upphov till bildande av »Föreningen för lyttas bistånd».

Vera Hjelt har, såsom redan här ovan framhållits, utvecklat en flitig skriftställarverksamhet. Hennes tidigare föredrag och publikationer äro huvudsakligast av pedagogiskt innehåll. Bland dem må nämnas: Slöjdundervisningens berättigande vid den lärda skolan. Slöjdläraren för de små. Linealritningskurs för seminarier och folkskolor. »Barnens andra bok», läsebok för förberedande skolor. — Även har hon utgivit en samling sagor och berättelser för barn samt redigerat barntidningarna Julhälsning och Sländan.

Men hennes största och mest omfattande arbeten utgöra resultatet av de erfarenheter hon vunnit och de undersökningar hon vidtagit under utövningen av sin verksamhet som yrkesinspektör.

Se här en förteckning över dem:

Officiella undersökningar af Nålarbetorskornas yrkesförhållanden i Finland, Arbetsstatistik del VI och Yrkesarbetares lefnadsvillkor i Finland, Arbetsstatistik del XIII. Undersökning af minderårigas yrkesarbete. Undersökning af hemindustriarbetarnes yrkesförhållanden. Tabellariska jämförelser angående yrkesinspektionens arbetsintensitet inom 15 stater i Europa. Undersökning af Lumparbetorskornas hälsoförhållanden vid pappersbruken i Finland. Berättelse afgifven från en studieresa i Sverige, Danmark, Tyskland och Schweiz.

Dessa statistiska undersökningar ha tilldragit sig uppmärksamhet även utom landets gränser.

Ofta ha Vera Hjelts tid och krafter tagits i anspråk för hållande av föredrag. Dessa ha — isynnerhet på senare tider — mest rört sig kring sociala frågor. Under sistförflutna juli månad höll hon vid de av staten anordnade feriekurserna för utbildande av lärare vid hantverkskolorna i landet inför ett talrikt auditorium en serie föredrag i medborgarkunskap.

Såsom medlem i styrelsen för särskilda föreningar, bildade för allmännyttiga, speciellt sociala ändamål, har hon deltagit i gagnelig praktisk verksamhet, vilken därjämte vidgat hennes erfarenhet på dessa områden.

Sedan 1908 har Vera Hjelt varit ledamot av lantdagen, där hon för varje session varit invald i Socialutskottet. Med stöd av sin erfarenhet om yrkeslivet och sin kännedom om andra länders yrkeslagstiftning har hon verksamt deltagit i lösningen av socialutskottets uppgifter, bland vilka särskilt må nämnas arbetarskyddslag, lag om arbetsförmedling, socialförsäkringsfrågor, näringslagens reformering, frågan om tillsättande av kvinnliga hälsovårdsinspektörer. — Åtgärder till rättsligt skydd för barn i yrkesarbete och beträffande anordnandet av lämpligt arbete för minderåriga, vilka avslutat folkskolekurs ha ock i V. H. haft en varm förespråkare.

Hennes väl genomtänkta andraganden i plenum ha vanligen berört sådana ämnen, i vilka kvinnan har särskild anledning att taga sig talan.

Vera Hjelt är en varm vän av den svenska kulturen. I våra politiska frågor har hon ställt sig solidarisk med dem som vid lantdagen varit den konstitutionella oppositionens ledare.

Kännetecknande för Vera Hjelts personlighet är den hängivenhet och energi varmed hon omfattar allt sådant arbete som hon anser vara till samhällets gagn.

Cely Mechelin.